

Kopsavilkums

Bērna labāko interešu princips ir viens no četriem būtiskākajiem ANO Bērnu tiesību konvencijas pamata principiem, kurš ir cieši saistīts ar citiem šajā konvencijā ietvertajiem principiem. Bērna labāko interešu principa mērķis ir nodrošināt, ka lēmumi, kurus pieņem valsts, pašvaldību un privātās institūcijas, veicinātu katra individuāla bērna un bērnu kā sabiedrības grupas tiesību īstenošanu jebkurā darbības jomā.

Bērna labāko interešu princips caurvij visu ANO Bērnu tiesību konvenciju, tai skaitā un ne tikai: 9. pantu (bērna šķiršana no ģimenes); 18. pantu (par vecāku atbildību un iesaisti bērna audzināšanā); 20. pantu (par nošķiršanu no ģimenes); 21. pantu (par adopciju); attiecībā par bērnu saskarsmi ar justīcijas sistēmu 37. pantu (no pieaugušajiem atsevišķa uzturēšanās ieslodzījuma vietās) un citus.

Bērna labāko interešu princips tiesību piemērošanas praksē:

- a) ir piemērojams kā interpretējama norma, kas uzliek pienākumu bērna tiesību piemērotājiem lēmumu pieņemšanas procesā ņemt vērā bērna tiesības, kas noteiktas ANO Bērnu tiesību konvencijā;
- b) bērna labāko interešu princips ir ģenerālklausula, kuru piemērojot, institūcijām un lēmumu pieņēmējiem tas ir jāinterpretē un jāpiepilda ar ANO Bērnu tiesību konvencijā noteikto saturu.

Līdz 2021. gada 8. decembrim Bērnu tiesību aizsardzības likums nesaturēja bērna labāko interešu vērtēšanas kritērijus. Lai nostiprinātu bērna labāko interešu principa vietu un lomu Latvijas tiesību aktos, bija nepieciešams papildināt Bērnu tiesību aizsardzības likumu, nosakot pienākumu veikt bērna labāko interešu novērtēšanu un paredzot kritērijus, kas jāņem vērā, nosakot bērna intereses. Tāpēc 2021. gada 11. novembrī Bērnu tiesību aizsardzības likums tika papildināts ar bērnu labāko interešu noteikšanas kritērijiem.

Vērtējot bērna labākās intereses, analizējot pieejamo informāciju par katra bērna situāciju, valsts vai pašvaldību institūcijas, sabiedriskās organizācijas vai citas fiziskās un juridiskās personas, kā arī tiesas un citas tiesībaizsardzības iestādes veic darbības vai pieņem lēmumus ņemot vērā, ka rīcībai un lēmumiem jābūt tādiem, lai nodrošinātu attiecīgās situācijas

ilgtspējīgu risinājumu, nepieciešamības gadījumā izveidojot secīgas rīcības un lēmumu plānu bērna situācijas risināšanai.

Lai gan Latvijas tiesību akti (Bērnu tiesību aizsardzības likums, Civillikums, Bāriņtiesu likums, Ārstniecības likums, Izglītības likums, likums "Par policiju" u.c.) uzsver bērna interešu prioritāru ievērošanu, speciālajā likumā ir nosakāmi kritēriji, kas jāievēro bērna interešu vērtēšanas procesā. Šī iemesla dēļ Bērnu tiesību likuma 6. panta 2.1. daļā ir noteikti kritēriji (vērtējamie aspekti), kas jāņem vērā, vērtējot un nosakot bērna labākās intereses.